

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Gunnar Åkerlund
Samhällsavdelningen

YTTRANDE
2017-05-24

Diarienummer
400-9525-2017

Sida
1(5)

Regeringskansliet
Miljö- och energidepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se

Havsbaserad vindkraft – en analys av samhällsekonomi och marknadspotential

(dnr M2017/00518/Ee)

Länstyrelsen i Västra Götalands län yttrar sig över Statens energimyndighets rapport (ER 2017:3) Havsbaserad vindkraft – en analys av samhälls-ekonomi och marknadspotential.

Sammanfattning och övergripande synpunkter

Energimyndighetens uppdrag var att ta ställning till en specifik fråga. Länstyrelsen lämnar sin syn i den frågan och därutöver synpunkter på ett antal länsrelaterade aspekter som vi bedömer relevanta för rapportens mer övergripande uppgift, att klargöra viktiga ekonomiska faktorer inför planeringen av den havsbaserade vindkraften.

Rapporten har ett brett anslag och flertalet behandlade aspekter kan både betraktas som fasta och varierande förutsättningar. Länstyrelsens synpunkter när det gäller länets förutsättningar för havsbaserad vindkraft utgår från den lagstiftning och de övriga regionala förhållanden som föreligger *i dag*, vilka alltså hanteras som fasta förutsättningar.

Synpunkter på rapportens förslag

- Länstyrelsen delar Energimyndighetens bedömning att ett riktat stöd till havsbaserad vindkraft inte är samhällsekonomiskt motiverat i nuläget, men anser att det är osäkert om 2030 är en lämplig gräns för ett förnyat ställningstagande
- Rapporten visar på ett antal av de aspekter som, tillsammans med ytterligare faktorer med exempel i detta yttrande, behöver utredas vidare så att behovet och konsekvenserna av ett riktat stöd kan klarläggas.

För de åtta tillståndsgivna anläggningar som ännu inte har uppförts i andra län är en tänkbar risk att de av lönsamhetsskäl inte kan uppföras innan tillstånden går ut. Ett stöd hade i så fall kunnat göra uppförandet av en eller flera av dessa anläggningar möjligt.

Förutsättningarna för ett stöd är komplexa och Länsstyrelsen kan inte helt följa de beräkningar som ligger till grund för förslaget att avvakta till just 2030 med ett stöd. Inte minst behöver bedömningen göras mot bakgrund av att havsplanerna förväntas göra förutsägbarheten bättre och därmed det ekonomiska risktagandet mindre för den havsbaserade vindkraften. Även de stora insatser som nu görs i landets 65 kustkommuner för översiktsplanering i havet kommer att bli en viktig grund för havsbaserad vindkraft.

Övriga, länsrelaterade synpunkter

- Havsplanen för Västerhavet är den självklara basen för en tvärsektoriell utredning och viljeinriktning för havsbaserad vindkraft i Västra Götalands län
- De ekonomiska förutsättningarna i Västra Götalands län kan förväntas vara påtagligt beroende av *var* lämpliga lokaliseringar finns.

Länsstyrelsens synpunkter på rapporten

4.1 Energimyndighetens samlade bedömning

Länsstyrelsen delar uppfattningen att samutnyttjande av havsområden kan ge möjlighet att öka resursutnyttjandet till havs. Detta är ett kunskapskrävande område, då flera tänkbara verksamheter som kan samexistera inte är realiserade i dag. En långtgående och övergripande framtidsforskning behövs som komplement till den som görs inom respektive sakområde. Dessa kunskaper kan sedan manifesteras i havsplanerna.

4.4 Planering och samverkan med andra intressen

I länet har inte något riksintresse för vindkraft till havs utpekats. Vad som sägs i detta yttrande om lokaliseringsförutsättningar kan ses som en beskrivning av orsakerna till att utpekanden saknas.

Jämförelsen av tidshorisont mellan Energimyndighetens uppdrag och rapporten å ena sidan och havsplanerna å den andra kan utvecklas. Havsplanerna ska vara antagna senast 2021 enligt havsplaneförordningen och därefter revideras minst var åttonde år. Både havsplanen och denna rapport får anses vara ansatser och bidrag till en samverkande struktur av planeringsunderlag. Det bör därför vara både möjligt och önskvärt att mål och strategier utvecklas under det närmaste decenniet och att olika planeringshorisonter inte ska bli ett hinder, utan en tillgång.

Länsstyrelsen delar rapportens beskrivning av att hanteringen av motstående intressen är en avgörande faktor för möjligheten till utveckling. Det är dock viktigt att framhålla att en god utveckling inte framför allt bygger på att en eller flera parter gör avsteg från sina intressen, utan att dessa i stället samordnas.

7.5.2 Havsplanering

Länsstyrelsen deltar i Havs- och vattenmyndighetens arbete med att ta fram en havsplan för Västerhavet. En särskild uppgift är att bidra till att länets kustkommuner deltar i processen. Samordningen av kommunal och statlig energiplanering blir en viktig förutsättning för möjligheten att i framtiden etablera vindkraft till havs. Den kommunala planeringen blir också avgörande för de anläggningar som behövs på land för uppbyggnad och drift.

Med havsplaneringsuppdraget följer frågan om framtida praxis och rättstillämpning. Den mer precisa funktion som havsplanen kommer att få i relation till den kommunala översiktsplanen är ännu inte helt klarlagd. Under alla omständigheter blir förutsättningarna tydligare om havsplanen och översiktsplanen överensstämmer, när det gäller vilka områden som befins översiktligt lämpliga för havsbaserad vindkraft.

Inom den period som Energimyndigheten föreslår att *inte* inrätta ett stöd, bör havsplanernas betydelse för såväl samhällsekonomiska analyser som faktiska lokaliseringmöjligheter ha blivit klarlagd. Havsplanerna ska antas senast 2021 och kommer då att ha fått verka i 5–10 år innan ett beslut om stöd kan bli aktuellt enligt förslaget.

Synpunkter för Västra Götalands län, utanför rapportens disposition

Såväl territorialhavet i Västra Götalands län som den ekonomiska zonen överlagras av flera utpekade anspråk och pågående yrkesmässiga användningar. Till det kommer höga naturvärden och sommartid ett mycket högt nyttjande av kust- och skärgårdsområdena. Förutsättningarna för havsbaserad vindkraft präglas starkt av dessa förhållanden.

Länsstyrelsen bedömer översiktligt att denna påverkan är så stor att den, åtminstone i ett länsperspektiv, bör ligga till grund för framtida antaganden om den ekonomiska potentialen för havsbaserad vindkraft. Under *punkt 4.4* i rapporten redogör Energimyndigheten för exempel på hur denna problematik visar sig under pågående tillståndsprocesser. Det är därför angeläget att de mer generella analyser man tar fram kompletteras med geografiskt relaterade underlag som de nationella havsplanerna och de kommunala översiktsplanerna.

Geografiska/administrativa förutsättningar

Västerhavssträckan i Västra Götaland är omkring 95 nautiska mil, eller 175 km, i nord-sydlig riktning. Omkring 70% av havsområdet utgörs av territorialhav och här har kommunerna planmonopol enligt PBL. Cirka 30 % av havsytan är följaktligen ekonomisk zon, som i medeltal börjar omkring 35 km väster om fastlandet eller de större öarna. Lagstiftningen och planeringsansvaret varierar alltså med läget och en kartstudie är redan i dag möjlig, som mer detaljerat visar de varierande förutsättningarna för tillkomsten av havsbaserad vindkraft.

Kommunala ställningstaganden

Kommunerna i länet har i dag varierande ställningstaganden i frågan om havsbaserad vindkraft. Dessa ställningstaganden är vid varje tidpunkt en fast förutsättning, då kommunerna kommer att bedöma tillståndsansökningar i territorialhavet utifrån sin översiktsplan. Här finns ett påverkansutrymme för den nationella energipolitiken utan ändrad lagstiftning. Det statliga stödet för kommunal fysisk planering i kust- och havsområdet, KOMPIS, är ett exempel på en sådan möjlighet för staten att påverka den kommunala beredskapen för förändring.

Miljöbalkens hushållningsbestämmelser enligt 4 kap

Länets havsområden berörs av hushållningsbestämmelserna enligt miljöbalkens fjärde kapitel, § 1-4. Bestämmelserna i 3 § förhindrar havsbaserad vindkraft i större skala i den norra länsdelen. § 1, 2 och 4 reglerar indirekt möjligheterna, med ett fokus på upplevelsevärden i landskapet. Avgränsningen i väster är gjord innan havsbaserad vindkraft var aktuell, vilket pekar på behovet av en influensområdesanalys för att klargöra hur tolkningen kan stödja lagstiftarens intentioner när det gäller upplevelsevärden och landskapets ursprunglighet.

Problemställningen kan sammanfattas i frågan om hur långt från kusten och skärgården, som havsbaserad vindkraft av en viss typ behöver vara lokaliserad, för att inte påtagligt skada natur- och kulturvärden. Anslutningens längd och anläggningens djup påverkar direkt kostnaden.

Mer kunskap krävs

De grundläggande kunskaperna för var havsbaserad vindkraft kan placeras är otillräckliga. Faktorer som pågående användning, exempelvis fiske, sjöfart och militärt försvar, är väl kända. Kunskapen om havets naturvärden och fornlämningar i form av vrak är dock begränsad. Den påverkan på dessa värden som en vindkraftsanläggning kan medföra blir därför svårbedömd

och resurser bör läggas på att öka kunskapen för att på så sätt möjliggöra havsbaserad vindkraft. Utöver denna kunskapsbrist saknar länet större grundområden som med dagens teknik lämpar sig för havsbaserade vindkraftsanläggningar med fasta fundament.

Forskning och teknikutveckling

I Västra Götalands län finns i dag anläggningar för test och produktion av havs- och vindenergi. Branschen behöver utvecklas. Länsstyrelsen och kommunerna vill utveckla denna sektor och finna fler lämpliga platser för anläggningarna. Särskilda forsknings- och utvecklingsstöd finns och behövs, men motsvarande riktade medel saknas för att i ett samlat grepp finna lämpliga platser som kan förberedas för tillståndsprövning på den kortare tid som verksamheterna kräver. Såväl teknikutvecklingsverksamheter som de färdigutvecklade energiproduktionsanläggningarna behöver tidig kunskap *om*, och i så fall *var*, de lämpliga platserna finns.

Ärendets beredning

Detta yttrande har beslutats av länsöverdirektören Lisbeth Schultze, efter föredragning av arkitekten Gunnar Åkerlund. I den slutliga handläggningen har även länsarkitekten Andreas Lidholm deltagit. I handläggningen i övrigt har deltagit: Lena Niklasson vid miljöskyddsavdelningen, Lena Sedin vid vattenavdelningen, Malin Christiansson vid naturavdelningen, Henrik Zedig vid samhällsavdelningen samt Stefan Gustafsson, landsbygdsavdelningen.

Lisbeth Schultze

Gunnar Åkerlund

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.